

УДК 305:791.2 [(73)-042.3(470+571)]

Дьоміна Олена,

аспірантка

Харківський Національний університет ім. В. Н. Каразіна

АМЕРИКАНСЬКІ МОТИВИ У ГЕНДЕРНІЙ ПРОБЛЕМАТИЦІ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КОМЕДІЙНИХ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ (на матеріалі ситкому «Інтерни»)

Проводиться аналіз гендерної проблематики російських комедійних телесеріалів (на матеріалі ситкому «Інтерни»). Аналізуються образи персонажів як такі, що об'єднали риси американської традиції кіно- та телерепрезентації з рисами притаманними російській пострадянській культурній традиції.

Ключові слова: *репрезентація, гендерна проблематика, пострадянська культура, комедійний серіал.*

Analysis of gender issues of the Russian comedy television series (based on the "Interns" sitcom) is conducted. Images of the characters as the combining features of the American tradition of film and television representation with the features immanent Russian post-soviet cultural tradition are analyzed.

Keywords: *representation, gender issues, post-soviet culture, comedy series.*

Після 2000 року на телебаченні пострадянського простору з'явилися комедійні серіали американського зразку – ситкоми, тобто комедії ситуацій. «Інтерни» з'явилися на екранах в 2010 році, й стали популярними практично відразу. Прототипами, автор ідеї В. Дусмухаметов і виконавець однієї з головних ролей – ролі доктора Бикова (І. Охлобистін), в одному зі своїх інтерв'ю визнають «MASH» («Військово-польовий шпиталь») та «Scrubs» («Клініка») [1], але на наш погляд серіал спирається на більш широку базу явищ сучасної західної та пострадянської культури.

Комедійний телесеріал – зручний простір для полеміки й перевірки на міцність стереотипів, що існують у суспільстві, всебічного осмислення явищ, що відбуваються в суспільстві. Серіал

«Інтерни» пропонує своє вирішення актуальних для російського суспільства дискусій і питань.

На наш погляд цікавим буде аналіз «Інтернів» з точки зору перенесення й адаптації сюжетних ходів та проблематики з американських серіалів для пострадянської аудиторії. У центр нашого аналізу ми поставимо гендерну проблематику «Інтернів» та порівняємо характер її репрезентації, аспекти проблематизації та рішення в американських серіалах-прототипах і джерелах телесеріалу з радянською традицією вирішення цих питань. «Інтерни» не є чистий ситком, у ньому є елементи комедії характерів, ексцентрики, «чорної комедії», і навіть романтичної комедії. Тобто в цьому телесеріалі більше американських мотивів, алюзій жанрів і форм смішного, ніж в банальному ситкомі. Більше того, у рамках серіалу відбувається зіткнення різних філософських систем, різного типу гендерних цінностей.

Проведемо аналіз персонажів та їх взаємин. Биков Андрій Євгенович – зав. терапевтичним відділенням, духовний та практичний гуру інтернів. Серед американських прототипів образу можна без сумнівів вказати доктора Кокса («Клініка») та доктора Хауса, вплив якого на формування образу «героя нашого часу» важко переоцінити (як приклад можна навести образ «нового» Шерлока Холмса з серіалу «Шерлок»). Биков, як і Хаус, демонстративно не слухається вказівок головного лікаря, що є джерелом «битви статей», бо керують ними сексуально привабливі жінки, з якими у них складаються інтимні відносини, та на які відкидає тінь минуле нещасливе кохання. Конфлікт битви статей у класичному варіанті складається в американській ексцентричній комедії 1930- х годов. У радянській культурі цей сюжет з'являється у 1960-70-х («Три плюс два», «Служебный роман») [3]. Биков грає то в «мачо», то в «альфа-самця», бо того вимагають його уявлення про власний імідж, але не потрібно забувати, що він був невдало одружений, і не вмів керувати власною донькою. Більш того він постійно оточує себе сильними жінками, з якими постійно інтенсивно взаємодіє (Кісегач, Люба, Аліса). Що наводить на думку, що його гра у «альфа-самця» це прихований страх перед жіночою силою. А це вже феміністський сюжет, з корінням у американській культурі («Доктор Хаус», «Клініка»).

Левін Борис репрезентує узагальнений образ «ботана», теоретично найобізнаніший з інтернів, інтелігент-сноб. Такого образу в радянському кіно не було. Це американський мотив, але адаптований до російської аудиторії. У образі Левіна відсутні риси характеру марковані як необхідні атрибути «справжнього чоловіка». Такий образ має традиції в американському та англійському кіно та літературі («Товариство мертвих поетів»). Нервовий, інтелігентний, зацькований матір'ю Левін може стати вигнанцем у будь-якій культурі. Саме тому Люба діє на нього як чарівниця, дарує йому сексуальну й емоційну розкутість.

Левіна замінює Філ Річардс інтерн за обміном з Америки. У Філа, як і личить американському лікарю, хороші професійні знання та навички. Але Філ нам цікавий у контексті своєї ідентичності. Він дитина, вихована гомосексуальною парою, що не стала при цьому гомосексуалістом (відмінний приклад розвінчання думки поширеної у російському соціально-політичному дискурсі про те, що гомосексуалізм багато в чому залежить від «поганого» прикладу) [2].

Лобанов Семен репрезентує образ «народного героя». Володар традиційного типу маскулінності, вирішує проблеми за допомогою фізичної сили. Ні в британській, ні в американській культурі такого типажу немає, тобто саме Лобанов вносить «російський мотив» у серіал. Статеві сили й атрибути мужності грають визначальну роль у визначенні його ідентичності. Але, у той самий час, він захищає жінок, він підкаблучник, сумує за своєю дружиною, приймає її вагітність навіть коли думає, що це дитина Філа. Лобанов – носій усіх можливих гендерних стереотипів властивих повсякденній свідомості сучасного росіянина.

Чорноус Варя – типаж дівчини з гарним вихованням, вона жіночна і м'яка. Намагається протистояти стереотипам про те, що жінка не може бути лікарем. Співчуття до пацієнтів – її головна емоція. Конфлікт Варі з інтернами чоловічої статі про культуру поведінки в ординаторській – це типово феміністський конфлікт. Його треба читати з точки зору доведення до абсурду тези Бикова про те, що «баба не може бути лікарем», це спроба створити «гомосоціальне співтовариство». Проте сам Биков і припиняє цей

конфлікт оскільки виходить за межі культури радянських та російських лікарів, адже лікар не має статі.

Романенко Гліб – син головного лікаря, міцно залежить від матері, її заступництва і фінансування. Становлення самостійності починається з того моменту, коли його залишає сильна, як і його мати, жінка (Аліса).

Кісегач Анастасія Костянтинівна – головний лікар, жінка-керівник, для якої кар'єра має пріоритетне значення, стурбована своїм іміджем керівника. Її сімейне життя не склалося, і вона зосередилася на кар'єрі. Кісегач є пострадянська модифікація героїні «Служебного романа» [3].

Любов Михайлівна – старша медсестра, жінка з багатим життєвим досвідом. Являє собою типаж «справжньої російської баби». Її головна проблема – не може знайти «справжнього мужика». В образі Люби перетинаються американські та російські мотиви. У радянському кінематографі розумна ділова жінка і при цьому не «стерво» не може знайти гідного партнера як і в американському. Або героїні має пощастити як Каменській, або героїня залишається сама, незважаючи на красу й доброту. Сильній жінці Любі попадаються слабкі чоловіки, сильні тікають від неї (хоч Биков і цінує її саме за сильний характер), і це загальна проблема радянської та пострадянської культури («Одиноким предоставляется общежитие», «Самая обаятельная и привлекательная») В американському кіно 1960-70х таких героїнь немає, але пізніше подібні конфлікти отримують феміністський рішення – з'являється феміністський «герой», розумний, що цінує жінку і т.д. [4]. Американське рішення отримує і проблема Люби – з'являється Левін, що не вписується в традиційний образ «російського мужика», він – Інший, і тому у них з Любою складаються стосунки. Він – єврей, інтелектуал, молодше за Любу, більшосвічений, амбіційний, але при цьому цінує її щирість, пристрасть, розкутість. Дуже нетипова, але абсолютна гармонійна пара – і це американський мотив толерантності в російському кіно.

Також варто відзначити той факт, що у серіалі немає портрета щасливої сімейної пари (повноцінної сім'ї за формулою – мама, тато, дитина). У всіх головних героїв особисте життя не влашто-

ване. Це знак часу – неповні сім'ї та робота «понад усе». З одного боку, це типово американський мотив, з іншого – це поширене явище в пострадянській культурі останніх 10-15 років. Купітман, Кісегач, Биков, психотерапевт Ірина, Лобанов – розлучені, а всі інші самотні, або мають короткотривалі стосунки. Але, телесеріал не може існувати поза межами соціокультурного контексту, він неминуче включений до системи продукування та відтворення репрезентацій та саморепрезентацій, що будує суспільство. І в системі репрезентацій, що пропонує глядачеві телесеріал «Інтерни», немає щасливих сімейних пар, а є лише самотні люди, що час від часу мають романтичні стосунки, але які швидко закінчуються (Варя і Гліб, Гліб і Аліса, Лобанов та Ірина, Філ та Ольга і т.д.)

Від шаблонів у мисленні не вільні ні інтерни, ні їх пацієнти. І стикаються між собою представники конфліктних дискурсів: Лобанов і трансвестит; Варя і пацієнт-сексист, що вважає жінку неспроможною бути хорошим лікарем; Філ і родичі пацієнтки, що вимагають, щоб її лікувала лікар-жінка (алюзія до «Кавказской пленниці»). Частіше за всіх стереотипні типи стикаються з Лобановим, як з таким, що акумулював найбільшу кількість стереотипів буденної свідомості. Саме реакція Лобанова на неадекватність шаблону, що він керується, до реальності, дає можливість його зруйнування. Трансвестит виявляється «справжнім чоловіком», чорношкірий – «справжнім росіянином», гастербайтери – представниками інтелігенції, викладачами. Сама ідея руйнації, за допомогою кіно, сексуальних, гендерних, расових стереотипів вперше з'являється в американському кіно 1980-х років, там вона присутня від трагедій до комедій («Філадельфія», «24 години»).

Стратегія руйнування стереотипів у «Інтернами» полягає у відкритті героям, і разом із ними глядачам телесеріалу, за шаблонами, що нашарувалися на образ певної суспільної групи, загальнолюдський вимір. Проблеми у комунікації між представниками різних груп суспільства зникають в той момент, коли відкидається стратегія відносини представник однієї групи – представник іншої груп, і перетворюється на комунікацію людини з людиною.

Використана література:

1. Афанасьева Е. Сериал «Интерны»: русская «Клиника» или пародия на «Доктора Хауса». Интервью Охлобыстина и Дусухаметова [Электронный ресурс]/ Е. Афанасьева – Режим доступа: <http://echo.msk.ru/programs/tv/671590-echo/>
2. Кон И. Клубничка на березке: сексуальная культура в России [Электронный ресурс]/И.С. Кон – Режим доступа: <http://log-in.ru/books/klubnichka-na-berezke-seksualnaya-kultura-v-rossii-kon-i-s-seks/#read>
3. Тартаковская И. «Сильная женщина плачет у окна»: Гендерные репрезентации в советской и постсоветской массовой культуре // Аспекты социальной теории и современного общества. Под ред. С. Е. Кухтерина и А. Ю. Соломонова [Электронный ресурс]/ И.Н.Тартаковская – Режим доступа: <http://www.genderstudies.info/social/s25.php>
4. American cinema of the 1970s: themes and variations [Электронный ресурс]/ edited by Lester D. Friedman – Режим доступа: <http://www.questia.com/read/118471671/american-cinema-of-the-1970s-themes-and-variations>